

Collegiaal gedrag?

M.W. HENGEVELD

Het moet zo'n kwart eeuw geleden zijn dat de verschillende psychotherapeutische beroepsverenigingen hun gedragsregels begonnen op te stellen. Een van mijn toenmalige leermeesters, de eigenzinnige psychoanalyticus Louis Tas, had veel kritiek op de teneur van deze regelgeving. Volgens hem werd er te weinig rekening gehouden met de specifieke kenmerken van de psychotherapeutische relatie. Door de nadruk op de juridisering van de patiënt-therapeutrelatie was het vooral alsof de patiënt beschermd moest worden tegen de therapeut. Eén opmerking van Louis Tas is me bijgebleven: het is veel zinniger om gedragsregels te maken over hoe psychotherapeuten met elkaar dienen om te gaan, ter bescherming van de patiënt tegen intercollegiaal wangedrag. Dit in navolging van de toenmalige gedragsregels voor artsen, die vooral betrekking hadden op het algemeen maatschappelijk en intercollegiaal gedrag van artsen. Hij heeft zijn zin niet gekregen.

In de loop van de jaren ben ik nogal wat situaties tegengekomen waarvan ik me afvroeg of de collega zich niet anders had moeten gedragen. Een enkel voorbeeld met betrekking tot collegiale informatie-uitwisseling wil ik graag aan u voorleggen, met de vraag wat u ervan vindt.

De directe aanleiding om dit redactioneel te wijden aan het thema van het intercollegiaal gedrag was de reactie die wij onlangs kregen van een psycholoog in antwoord op ons verzoek om inlichtingen over zijn eerdere behandeling van een patiënt die zich op onze polikliniek had aangemeld. We kregen een computeruitdraai van een nietszeggend samenvattend bericht toegestuurd, met daarbij een brief van zijn secretaresse of wij een bedrag van enkele honderden guldens wilden overmaken voor het verschaffen van intercollegiale informatie. Ik heb het berichtje per kerende post teruggestuurd, met een briefje waarin ik schreef dat het in de curatieve sector niet de gewoonte is om vergoeding te vragen voor inlichtingen over patiënten. Bovendien, zo voegde ik er geprikkeld aan toe, moet er een reële verhouding bestaan tussen het gevraagde bedrag en de geleverde inspanning. De psycholoog heeft niet gereageerd. Misschien had ik al blij moeten zijn dat hij überhaupt de moeite had genomen om ons inlichtingen over de patiënt te verschaffen. Vaak krijgen wij helemaal geen reacties op onze verzoeken.

Vorig jaar werd 's nachts een 43-jarige man naar het Centrum Eerste Hulp van ons ziekenhuis gebracht, omdat hij zich op het station vreemd had gedragen. Hij vertelde onze dienstdoende arts-assistent dat hij voor de trein had willen springen. De laatste jaren zou hij geregeld suïcidepogingen hebben gedaan. Enkele maanden geleden moest zijn moeder naar een bejaardenhuis, omdat er brand in hun huis was ontstaan nadat zij met een brandende siga-

ret in slaap was gevallen. Sindsdien was hij van slag en zwierf hij rond. Tot twee weken geleden was hij elders in een psychiatrisch ziekenhuis opgenomen. Hij zou een 'borderliner' zijn. Wij zagen een sombere man, ontevreden over psychiatrisch Nederland. De medewerker van het psychiatrisch ziekenhuis wilde ons pas telefonisch informatie geven na gefaxte schriftelijke toestemming van de patiënt. De diagnose bleek: persoonlijkheidsstoornis met pseudologia fantastica. Hij was ontslagen nadat hij een medepatiënt en een verpleegkundige had bedreigd. Wij hebben patiënt niet opgenomen en terugverwezen naar zijn ambulante behandelaar elders. We vroegen ons bezorgd af of het een gewoonte zou worden om in dergelijke urgente situaties met gedragsgestoorde patiënten te weigeren telefonische informatie uit te wisselen zonder schriftelijke toestemming van de patiënt. Dat mag dan volgens de letter van de wet zijn (privacybescherming), maar is zeker niet in de geest van de wet (goede zorg).

Nog een voorbeeld van geringe intercollegiale samenwerking, ten koste van een patiënt. Ten behoeve van een rapportage was deze patiënt elders psychologisch getest. De psycholoog weigerde de informatie uit dit psychologisch onderzoek aan de behandelend psychiater te verschaffen, met als argument: 'Deze informatie is van ons, die kunt u niet krijgen'. Dit deed mij denken aan wat uitgeverij Swets & Zeitlinger mij ooit vertelde: zij mag van het Nederlands Instituut voor Psychologen (NIP) de officiële versie van de Symptoms-Checklist-90 (SCL-90), nota bene een vragenlijst betreffende psychiatrische klachten, alleen aan NIP-psychologen (en dus niet aan psychiaters) verkopen! Stelt u zich eens voor dat wij geen toestemming zouden geven om het kleine DSM-IV-boekje, dat immers onder auspiciën van de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie is vertaald, aan psychologen te verkopen.

Het omgekeerde, namelijk het niet vragen van informatie bij eerdere of actuele andere behandelaars, is ook een vorm van schadelijk intercollegiaal gedrag. Dit komt naar mijn indruk buitengewoon veel voor. Zo had ik een aantal jaren geleden een man in behandeling wegens een erectiestoornis, samenhangend met vroeger seksueel misbruik van zijn twee jongere zusters. Om die reden durfde hij ook geen relaties met vrouwen aan te knopen. Op een gegeven moment vertelde hij mij dat hij naar de plaatselijke RIAGG was gestapt en daar een intakegesprek had gehad met een vriendelijke psychiater, die voor hem een plek in een assertiviteitsgroep had geregeld. Hij had verteld dat hij bij mij in behandeling was. Met mij is echter geen contact opgenomen om te overleggen of die assertiviteitstraining wel zo'n goed idee was (ik had er overigens in het geheel geen bezwaar tegen). Ik beschouw het als een kunstfout om geen informatie te vragen bij een andere behande-

laar van de patiënt, ook als de patiënt een conflict met die behandelaar heeft. Naar mijn mening is het in principe ook niet juist om te voldoen aan de vraag om een 'second opinion' zonder dat de eerste behandelaar hiervan op de hoogte is.

Ik heb begrepen dat het bestuur van de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie van plan is om een beroepscode te ontwikkelen. Het lijkt mij goed als in dat kader ook aandacht wordt besteed aan de informatie-uitwisseling en andere aspecten van intercollegiaal gedrag. Dan zou Louis Tas, terecht, alsnog zijn zin krijgen.